

ined. Priority directions of the industrial complex development according to the "Program of the industrial complex development of Republic of Belarus until 2020" are defined.

УДК 331.5 (477.64-37)

К.Г. Неліпа

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ (НА ПРИКЛАДІ МЕЛІТОПОЛЬСЬКОГО РАЙОНУ)

У статті подається коротка суспільно-географічна характеристика основних показників та тенденції функціонування ринку праці Мелітопольського району Запорізької області.

Постановка наукової проблеми. Реформування економіки України супроводжується трансформаційними змінами в системі соціально-трудових відносин, що характеризуються розширенням сфер застосування ринкових механізмів формування, розподілу і використання робочої сили. Наразі, неодмінною умовою досягнення збалансованості розвитку системи сфери зайнятості є реструктуризація ринкової інфраструктури, яка в подальшому сприятиме ослабленню негативної дії елементів стійкості та хаотичності, створюватиме умови для адекватної ринковій економіці поведінки сегментів зайнятого населення.

Аналіз останніх досліджень з цієї проблеми. Перехід України до ринкової економіки, масштабні соціально-економічні зміни у всіх сферах життєдіяльності суспільства гостро поставили питання здатності й готовності людини адаптуватися й жити в умовах непередбачуваності глобальних змін, а також змін економічних та матеріальних умов існування. Саме тоді з'явилися перші наукові доробки з вивчення проблем функціонування ринку праці, до яких можна віднести роботи: М.Долішнього, В.Петюха, Г.Гаврилюка, Е.Лібанової, Д.Богині. За останні роки питанням функціонування ринку праці займалися: О.Волкова, К.Лазоренко, О.Левада та інші.

Формулювання мети дослідження. Метою даного дослідження стала характеристика основних показників та визначення тенденцій функціонування ринку праці Мелітопольського району.

Виклад основного матеріалу. Функціонування ринку праці залежить від основних показників зайнятості та безробіття економічно активного населення. Регулювання ринку праці залежить від створення нових робочих місць, працевлаштування незайнятого населення, охоплення його громадськими роботами, професійною переорієнтацією відповідно до сучасних вимог [2].

Одна з провідних цілей функціонування ринку праці – це забезпечення раціонального використання трудових ресурсів у галузевому та територіальному

аспектах, юридичного обґрунтування трудових відносин, суспільного визнання унікальної цінності людської праці, рівності сторін у виробничих відносинах [3].

Зайнятість працездатного населення в Мелітопольському районі забезпечується: 5 промисловими підприємствами, з них 4 – машинобудівні, 1 – харчо-переробне; 142 сільськогосподарськими підприємствами різної форми власності, в т.ч. 78 фермерськими господарствами; малим і середнім бізнесом; особистими селянськими господарствами.

Середньорічна чисельність населення працездатного віку в районі становить 31,3 тис. осіб, в т.ч. інвалідів працездатного віку – 1,3 тис. осіб. Загальна чисельність зайнятого населення району становить 24,5 тис. осіб.

Із загальної кількості зареєстрованих підприємств можна виділити 20 ринкоутворюючих, а саме: КТ «Желєв С.С. і компанія «Мелітопольського елеватора»; ТОВ «Маяк»; Мелітопольська центральна районна лікарня; ТОВ «Фрідом Фарм Терра»; СБК «Дружба»; ТОВ «АФ Степове»; ДП Мелітопольське лісомишлівське господарство; ТДАТУ; ПП «АФ Семенівка»; ТОВ Завод Автотракторних запчастин; ТОВ «Агро-Вільне»; ДП ДГ Відродження ІОС УААН; ПП «Могучий»; ТОВ «АФ Україна»; ПАТ «Мелавтотранс»; ТОВ «Ріск»; ТОВ ВКФ «Надія Грандекс»; ТОВ ВКФ «Мелітопольська черешня»; ТОВ «АФ Овочівник» [5].

Територіальний аналіз зайнятого населення свідчить про те, що з загальної чисельності зайнятого населення найбільше зайнято на підприємствах, організаціях, установах в Костянтинівській, Терпіннівській та Вознесенській сільських радах, найменше – у Мордвинівській, Астраханській та Новопилипівській. Але зайнятість в особистих селянських господарствах більша, ніж на підприємствах, організаціях, установах – у Мордвинівській, Астраханській та Новопилипівській сільських радах. Це, на наш погляд, пояснюється переважанням аграрного сектора, відсутністю промислових підприємств, віддаленістю від міста, що забезпечує зайнятість в промисловості. Найкращий показник зайнятості населення у співвідношенні працездатного зайнятого та незайнятого населення спостерігається в Астраханській сільській раді – 66 чол. незайнятого працездатного населення, з них 55 інвалідів.

Окрему групу на ринку праці складає молодь віком до 35 років, а серед них молодь, що навчається. Вона впливає на структуру ринку праці в подальшому після закінчення навчання. Однак, слід враховувати, що не всі далеко повертаються додому. По-перше, це залежить від отриманої спеціальності, по-друге, молодь прагне до кращих соціальних умов, умов оплати праці, умов кар'єрного росту тощо.

До найбільш активних учбових закладів, що співпрацюють з Мелітопольським районним центром зайнятості з питань професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації безробітних громадян можна віднести: Мелітопольську технічну школу, Мелітопольський будівельний центр профтехнічної освіти, Мелітопольський державний промислово-економічний технікум, Мелітопольський професійний аграрний ліцей, Запорізький навчально-курсний комбінат сільського господарства.

Найбільша кількість випускників навчальних закладів Мелітопольського району припадає на вищі навчальні заклади III-IV рівнів акредитації, найменше на вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації. Це зумовлено престижем навчання у ВНЗ III-IV рівнів акредитації (рис.1) [6].

Однією з форм роботи з керівниками підприємств стала компенсація єдиного соціального внеску та веденням нової послуги – навчання за ваучером.

Через відсутність коштів у сільських бюджетах не повною мірою вдається реалізувати працевлаштування безробітних на оплачувані громадські роботи. Фінансування громадських робіт складається на 50% з коштів місцевих бюджетів, а 50% – з фонду соціального страхування на випадок безробіття.

З кожним роком у безробітних набуває популярності одноразова виплата допомоги з безробіття для відкриття власної справи. В 2012 році 36 безробітних зайнялися підприємницькою діяльністю, в 2013 році – 40, в 2014 році – 45 чоловік [1]. За даними підприємств району кількість вільних робочих місць станом на 01.01.2014 становила 2 робочих місця та вакантних посади, тобто на 1 вільне робоче місце претендувало 406 безробітних громадян району. Рівень зареєстрованого безробіття склав 2,6% [8].

В порівнянні з іншими районами Запорізької області, Мелітопольський район за кількістю безробітних станом на 1.01.2014 року знаходився на 7 місці з 20 районів. Найбільший рівень безробіття спостерігається в Приморському, Пологівському, Приазовському, Якимівському, Веселівському, Куйбишевському районах, найменший – у Великобілозерському, Запорізькому, Розівському районах [4].

В загальній чисельності безробітних питома вага жінок складає 32% (887 чол.), молоді віком до 35 років – 27% (756 чол.), осіб старше 45 років – 22% (631 чол.), осіб, які потребують соціального захисту – 18% (495 чол.), інвалідів – 1% (39 чол.), випускників ВНЗ – 0,1% (2 чол.) [6].

Географія безробіття в Мелітопольському районі виглядає наступним чином: на Північному Заході та Сході найбільша кількість безробітних, на Північному Сході майже не зареєстровано безробітних, на Заході та Півдні майже однакова чисельність безробітних (рис.2). Найбільша кількість населення, пенсіонерів та працездатного населення у Костянтинівській сільській раді, а найменша – у Мордвинівській. Такі дані пов'язані з географічним положенням, з певною чисельністю населення, з кількістю працездатного населення в сільських радах.

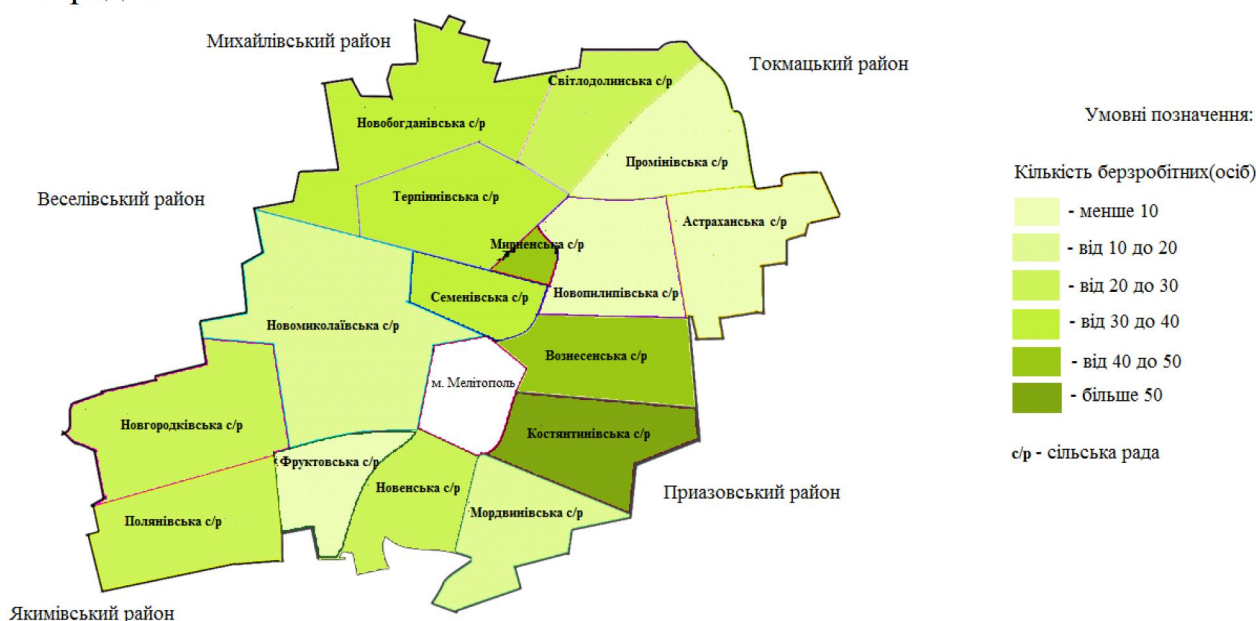

Рис. 2. Кількість зареєстрованих безробітних за сільськими та селищними радами Мелітопольського району станом на 01.10.2014 року
(складено автором за [5])

На фінансування основних напрямків роботи районного центру зайнятості в 2014 році щодо забезпечення проведення заходів, визначених Програмою зайнятості населення району було витрачено 6479,9 тис. грн. [7].

Аналізуючи надання соціальних послуг Державною службою зайнятості України за останні 4 роки (2011-2014 рр.) в Мелітопольському районі можна зробити наступні висновки:

- чисельність осіб, які перебували на обліку та отримували послуги протягом періоду найбільше було в 2012 році, найменше – у 2014 році;
- чисельність осіб, які мали статус безробітного збільшилась з 2011 року по 2014 рік на 21%;
- чисельність працевлаштованих осіб з числа тих, що перебували на обліку найменше було у 2014 році;
- чисельність працевлаштованих осіб з числа зареєстрованих безробітних найменше було у 2011 році;
- чисельність зареєстрованих безробітних, які проходили професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації за всі 4 роки майже однакова;
- чисельність осіб, було залучено найбільше до участі у громадських та інших роботах тимчасового характеру у 2012 році;
- чисельність осіб, яким було надано послуги з питань організації підприємницької діяльності та ведення власної справи залишилась незмінною.

Висновки. Таким чином, територіальний аналіз зайнятого населення свідчить про те, що із загальної чисельності зайнятого населення найбільше зайнято на підприємствах, в організаціях та установах. Найбільша кількість випускників навчальних закладів Мелітопольського району припадає на вищі навчальні заклади III-IV рівнів акредитації, найменше на вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації. Географія безробіття в Мелітопольському районі виглядає наступним чином: на Північному Заході та Сході найбільша кількість безробітних, на Північному Сході майже не зареєстровано безробітних, на Заході та Півдні майже однакова чисельність безробітних. Найбільша кількість працездатного населення у Костянтинівській сільській раді, а найменша – у Мордвинівській.

З метою забезпечення функціонування ринку праці на території Мелітопольського району необхідно постійно проводити: профорієнтаційні зустрічі спеціалістів районного центру зайнятості, представників учбових закладів з учнівською молоддю, їхніми батьками та вчителями та ін.; професіографічні екскурсії школярів району на підприємства м. Мелітополь та району; «День відкритих дверей Центру зайнятості»; виїзні профорієнтаційні заходи; семінари з кадровими службами підприємств району; профінформаційні семінари з працівниками роботодавців району, що підлягають вивільненню та семінари з питань отримання нової професії за допомогою ваучеру для осіб віком від 45 років; семінари з незайнятим населенням, в т.ч. з питань підприємницької діяль-

ності; оновлення інформації у ЗМІ про послуги, які надаються державною службою зайнятості.

Література

1. Друга спеціальність за державні кошти / Новий день, Мелітополь. – 18.06.2014.
2. Кязимов К.Г. Рынок труда и занятость населения: учеб. пособие / К.Г. Кязимов. – М.: Перспектива, 2005. – 368 с.
3. Лібанова Е. Ринок праці та соціальний захист : навч. посіб. із соц. політики / Е. Лібанова, О. Палій. – К.: Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2004. – 491 с.
4. Офіційний сайт Головного управління статистики у Запорізькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zp.ukrstat.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Мелітопольської Районної Державної Адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mrda.gov.ua>.
6. Програма зайнятості населення Мелітопольського району на період до 2017 року. – Мелітополь, 2013. – 27 с.
7. Соціально-економічне становище Запорізької області за січень-серпень 2014 року. Повідомлення головного управління статистики. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zp.ukrstat.gov.ua/images/stories/soc_ek082014.pdf.
8. Соціально-економічний паспорт Мелітопольського району (за підсумками 2013 року). – 2014. – 25 с.

Summary

К.Н. Nelipa. General Description of Functioning of Labour-Market is on the Example of the Melitopol District.

In this article, a short publicly-geographical description of basic indexes and tendency of functioning of labour-market of the Melitopol district of the Zaporizhzhya area.

УДК 330.5:338.46

А.О. Корнус, К.Б. Войтенко

ГЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЧЕТВЕРТИННОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

У статті висвітлено результати дослідження четвертинного сектора господарства у регіонах України за показниками комп'ютеризації та створення і використання нових технологій. З'ясовано місце і роль цього сектора у економіці України та виконано порівняння рівня розвитку інформаційної сфери з іншими економіками світу.

Актуальність теми. Під сектором економіки розуміють групу видів людської діяльності з однорідними предметами і засобами праці. У сучасному господарстві виділяють чотири сектори за характером його залежності від природного середовища та взаємозв'язку з останнім: первинний, вторинний, третинний і четвертинний. Четвертинний сектор зовсім недавно виділився з третинного сектора, тому його загально визнаного визначення не існує. Вважається, що він включає різні види діяльності з надання інтелектуальних послуг, зокрема послуги, пов'язані з виробництвом і розповсюдженням знань та інформації у т.ч. послуги, що представляють сферу експертних знань високого рівня, технічні та технологічні нововведення, наукові ідеї та високі технології. Ці послуги використовуються у всіх інших секторах економіки. Зважаючи на це, з'ясування ролі четвертинного сектора у економіці України є важливим і актуальним.